

בתי הדין הרבניים

בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

בהתכתבות זו תוכן מזעזע שאין הכתב יכול לסובל, בו אותו אדם והאשה מביעים את רצונם בקיום יחסי אישות ביניהם. אין בתכתובת זו התייחסות ליחסי אישות שהתקיימו בעבר אלא מעין הצהרת כוונות עתידית.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תיק 1474622/7

בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליהו אריאל אדרי – אב"ד, הרב אברהם חשאי, הרב ישועה רטבי

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ טו"ר אלעד אמסלם)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד רחלי שמעון)

הנדון: תביעת כתובה בתובעת גירושין וספק ממי יצאו הגירושין, כאשר לאשה עודף בזכויות

סוציאליות; דבר כיעור שאין בו חשש זנות בעבר

פסק דין

לפני בית הדין תביעת כתובה בסך 555,000 ₪.

א. פתיחה

הצדדים היו נשואים כעשרים וארבע שנים, ולהם ארבעה ילדים שכולם נולדו מהפריה מלאכותית כתוצאה מקשיי פוריות.

האשה תבעה גירושין תוך שהיא טוענת טענות רבות כנגד בעלה, והצדדים התגרשו בהסכמה.

ממכלול הטענות עולה שהטענה המשמעותית ביותר היא כי לכל הפחות שנה לפני מועד הגירושין לא קיימו יחסי אישות. לטענת האשה הבעל הוא זה שמרד עליה, ולטענת הבעל האשה היא זו שמרדה. הצדדים הבהירו שניהם, שעל אף שילדיהם נולדו מהפריה יכלו לקיים יחסי אישות.

עניין נוסף שעלה במהלך הדיונים הוא התכתבות בין האשה לבין אדם שאינו בעלה שנעשתה שנתיים קודם שהתגרשו.

בהתכתבות זו תוכן מזעזע שאין הכתב יכול לסובלו, בו אותו אדם והאשה מביעים את רצונם בקיום יחסי אישות ביניהם. אין בתכתובת זו התייחסות ליחסי אישות שהתקיימו בעבר אלא מעין הצהרת כוונות עתידית.

כמו כן אין לפנינו אלא תכתובת אחת.

האשה טענה שמעולם לא קיימה קשר עם אדם אחר זולתי בעלה, ומטרת ההתכתבות הייתה לעורר קנאה אצל בעלה ולמשוך את תשומת לבו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האדם אתו התכתבה זומן למתן עדות וטען גם הוא שמעולם לא קיים עם האשה יחסי אישות, ומטרתו הייתה כאמור לעיל.

בין הצדדים התנהלו הליכים בבית המשפט שם הגיש הבעל לשעבר תביעה בעניין חלוקת הרכוש. חוות הדעת האקטוארית העלתה שזכויותיה של האשה עודפים על של הבעל לשעבר ועליה להעביר לידי סך של כ-300,000 ₪.

עד כאן תמצית טענות הצדדים.

ב. האם יש לקבל את גרסת התובעת

התובעת נותנת אמתלא לדבריה כי שידלה את הנטען לכתוב את ההודעה הנ"ל על מנת לגרום לבעלה לקנא. יש לדון האם אמתלא זו מתקבלת.

ע"י בספר שדי חמד (מערכת אלף אמתלא אות ג) שכתב, שכל מקום שאמרו שאמתלא מועילה היינו דוקא כשנראה לבית הדין שיש ממש בטענתו, והביא מקורות רבים לכך, וכ"כ בשו"ת יביע אומר (ח"ג אה"ע סימן ו אות ו-ח; ח"ה אה"ע סימן ב אות ז).

נוכח זאת יש לקבוע באופן ברור שאמתלא זו אינה מתקבלת. אין כל הגיון שתכתובת כה מזעזעת תתרום לשיקום שלום הבית. אם כן יש לפנינו הודאת בעל דין ביחס לתוכן ההתכתבות. עם זאת, יש לדון האם יש בתוכן הכתוב באותה התכתבות כדי להפסידה כתובתה?

ג. האם יש בהתכתבות זו משום מעשה כיעור?

בשו"ת כתב סופר אבן העזר (סימן יד) דן באשה שכתבה לנטען בלשון זו: "הלא אתה יודע איך היתה האהבה עזה בינינו זה שתי שנים ושהילד הקטן שיש לי ממך הוא כאשר קלסתר פניו דומה לשלך כאשר כולם אומרים ויודעים, ואיך אתה יכול לשכוח האהבה העזה אשר הייתה בינינו ולעזוב אותי", והודתה שזהו כתב ידה. הכתב סופר פסק שאסורה מכח הודאתה.

אמנם בנדון דידן אין הודאה על זנות, והוא דומה למ"ש בשו"ת אבני נזר (אבן העזר סימן לד):

"עיקר החשש מחמת המכתב שנמצא אצל יאקל ממנה והמכתב נמצא בו כמה דברים מכוערים, מ"מ הואיל ולא נכתב בו בפירוש שזנתה לא נחשב יותר מן כיעור, וזה אם יתברר שהוא כתב ידה."

כפי שיתבאר לפנינו, אף אם היינו דנים התכתבות זו כ"דבר מכוער" עדיין אין בה דיני מעשה כיעור, ובכלל זאת אין בהתכתבות זו להפסידה כתובתה. כיון שכך, אין צורך לדון האם התכתבות מזעזעת זו הגיעה לכלל "דבר מכוער", כיון שממילא אין בכך נפקות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

טעם הדבר הוא משום שההתכתבות אינה כוללת תוכן על מעשה זנות שנעשה בעבר, אלא מבטאת את רצון התובעת והנטען בקיום יחסי אישות בעתיד. אם כן, אין בהתכתבות עצמה אישור לכך שנאסרה על בעלה אלא הבעת רצון עתיד.

בעניין זה הסתפק החלקת מחוקק (סימן יא ס"ק ג) בדבר כיעור של נישוק וכדומה, ז"ל:

"יש להסתפק אם מיירי ג"כ שנסתרה ושהתה כדי טומאה והעדים באו ומצאו עושים דבר כיעור זה דיש לחוש דשמא קודם שבאו העדים נטמאת אבל אם לא היה כאן סתירה כלל או שתכף אחר הסתירה באו עדים ומצאו מנשקין זה את זה והעדים יודעים ברי שלא היה עכשיו טומאה אם יש לחוש דהואיל והיה כיעור זה מסתמא יש לחוש שמא בפעם אחר נטמאה או דילמא לא חיישינן רק במקום סתירה היכא דיש לחוש שעתה נטמאה ועיין בתשובת הרב המזרחי (סי' כ"ה)."

ספקו של החלקת מחוקק נוגע לנדון דידן, בו יש להסתפק רק האם תוכן ההתכתבות מורה על מעשה שנעשה בעתיד.

הבית שמואל (שם ס"ק ד) הביא את ספקו של הח"מ, וכתב עליו: "ומלשון הרמב"ם (פכ"ד הלכות אישות דין ט"ו) משמע דלא חיישינן לזה". ביאור דברי הב"ש הינו שהרמב"ם שם הגדיר דבר מכוער, ז"ל:

"כיצד היא יוצאה משום שם רע, כגון שהיו שם עדים שעשת דבר מכוער ביותר שהדברים מראין שהיתה שם עבירה אף על פי שאין שם עדות ברורה בזנות."

ראה שעניינו של הדבר המכוער הוא מה שנראה שעשתה עבירה באותו מעמד, ולא שחוששים לפעם אחרת. כן ביארו דברי הב"ש בארץ צבי (סימן יא ס"ק ט) ומחצית השקל. כיון שכך, אין בתוכן ההתכתבות משום דבר מכוער.

כן ביאר בדברי הרמב"ם בשו"ת מבי"ט (ח"א סימן רפז), ז"ל:

"וכתב הרמב"ם ז"ל פ' כ"ד מהלכות אישות ולא המזנה בלבד אלא אף שהעוברת על דת משה או על דת יהודית או היוצאת משו' שם רע אין לה כתובה לא עיקר ולא תוספת ולא תנאי מתנאי כתובה וכל אחד מהם נוטלת מה שנמצא לה מנכסי נדונייתא ויוצאת ע"כ. ואין באלו העדויות עדות מזנה ולא דת משה ויהודית אלא דומה לדבר מכוער ואינו דין דבר מכוער כי דבר המכוער הוא מכוער ביותר שמראים הדברי' שהיתה שם עבירה אעפ"י שאין שם עדות ברורה וכמו שכתב הרב ז"ל שם."

עולה מדבריו כמסקנת הב"ש.

וכ"כ מהר"י עייאש בשו"ת בית יהודה (אה"ע סימן יט) ודחה דברי הח"מ, ז"ל:

"דהא דאסרינן בעידי כיעור היינו דוקא אם היה לנו צד במה לתלות ונאמר דכבר נעשה מעשה כגון אם ראינו שנסתרה עמו ואח"כ ראינו דבר מכוער דחוששין אנו דקודם ראייה זו כבר נעבדה עבירה... וגם זה מוכח מלשון

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרמב"ם ז"ל בפ' כ"ד מהלכו' אישות וז"ל כיצד היא יוצאה משום שם רע כגון שהיו שם עדים שעשתה דבר מכוער שהדברים נראין שהיתה שם עבירה אע"פ שאין שם עדות ברורה בזנות כיצד כגון שהיתה בחצר לבדה וראו רוכל יוצא ונכנסו מיד בשעת יציאתו ומצאו אותה עומדת מעל המטה והיא לובשת המכנסים וכו' ע"כ דמשמע דוקא בכה"ג שהיתה בחצר לבדה דאין לו דבר המעכבו מלבטל אבל אם ראינו שעת כניסתו ובפחות משיעור כדי טומאה ראינו דבר מכוער או אפי' יותר מכדי טומאה ולא היה מקו' בית הסתרי' כגון שלא היתה לבדה. אין דבר המכוער מזיק כיון דאין לנו במה לתלות עד שיהיו עידי טומאה ממש.

ועיין בחלקת מחוקק ס"ק ג' דנסתפק בלא שהתה שם שיעור טומאה ותכף אחר הסתירה ראו העדים דבר כיעור אם יש לחוש שמא בפעם אחרת נטמאה יע"ש. דבעניותינו נראה דהדין ברור ומוכרח מלשונו' הרמב"ם ז"ל שכתבנו וכן מצאנו ראינו להרב ז"ל בספר בית שמואל סוף ס"ק ד' שכתב כן בראשי פרקים יע"ש.

כן ביאר דברי הרמב"ם גם בספר אפי' זוטרי (סימן יא ס"ק ט) ודחה מכח ביאור זה דברי הח"מ שאין לחוש לא שמא תזנה בעתיד ולא שמא זינתה בעבר. כ"כ בספר ערך השלחן (ס"ק ד), והביא דברי המבי"ט והבית יהודה. כ"כ הישועות יעקב, הביא דבריו פת"ש (סימן יא ס"ק ז) ובשו"ת נודע ביהודה (תניינא אה"ע סימן קנט).

אמנם הח"מ ציין לשו"ת הרא"ם (סימן כה), ושם נראה כדעת הח"מ. הרא"ם נשאל במי שראה באשתו מעשה פריצות שאין ספק שבאותו מעשה לא זינתה, אולם "מעשה הפריצות הזה מוכיח שהיה רגיל אצלה מקודם ולבו גס בה ובודאי נסתרה והיא נטמאה". בתשובתו דן מעשה זה כדבר מכוער, נראה דס"ל כדעת הח"מ.

אולם בשו"ת אמרי אש (אבן העזר סימן קז), אחר שהביא מחלוקת הח"מ והב"ש ותשובת הרא"ם, כתב שיש לחלק בין גדון הרא"ם לגדון הב"ש:

"דאין כל הענינים שווים, כי רוק למעלה מן הכילה (יבמות כ"ד ע"ב) או מנעלים הפוכים (שם כ"ה ע"א) ואפילו מעלים זה את זה מן הבור או מתיחדים באפילה (ירושלמי כתובות פ"ז ה"ו), כל שלא שהו שיעור טומאה אין בכל אלו לחוש שהיא נטמאה פעם אחרת... אבל גיפוף ונישוק שהוא לוקה מן התורה להרמב"ם (פכ"א מאיסו"ב ה"א) וסיעתו, וכן כתב הטור באה"ע סימן כ' שהוא אסור [ו] שהוא לוקה משום לא תקרבו לגלות כו' (ויקרא יח, ו) שהדברים האלה מביאין לדבר עבירה, והוא נקרא חשוד על העריות, כמבואר שם [ו] בשו"ע (סעיף א'), מודה הרמב"ם, ואולי גם הבית שמואל, דאף על גב דאז ידוע שלא היה שם דבר עבירה, אפילו הכי יש לחוש, וכמו שכתב הרא"ם."

לדבריו אין ראייה משו"ת הרא"ם לגדון דידן, שהוא לכל היותר מעשה כיעור, ויש לנקוט כדעת הבית שמואל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נראה אם כן שעיקר הדין הוא כדעת הב"ש, כפי שהסיקו כל הנך פוסקים, ואפשר שגם הרא"ם יודה בנדון דידן.

נמצאנו למדים שאף אם נגדיר התכתבות זו כמעשה כיעור, אין בה כשלעצמה כדי להפסידה כתובתה.

ד. אשה התובעת גירושין והבעל טוען ברי

אשה התובעת גירושין כאשר הדבר בעטיה איבדה תוספת כתובה, בארנו עניין זה בספר שו"ת שחר אורח (ח"א סימן י).

עוד בארנו עניין זה בשו"ת שחר אורח (ח"ג סימן יט), שם כתבנו שמה שכתב רבנו ירוחם: "משהינן לה תריסר ירחי אגיטא דילמא הדרי בהו, לאחר שנה כופין אותו לגרש" – לעניין כפייה בלבד נאמר שיש צורך בשיהוי זמן, אך לא לעניין תוספת כתובה שהפסידה מיד, "דאדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה", ולא כמו שכתב הגר"ח ש שאנן זצ"ל בספר עיונים במשפט (אבן העזר סוף סימן כח).

יתר על כן, הפסד תוספת הכתובה כלל אינו קשור להיותה מורדת, משום שאין אישה זו נידונה כמורדת, ומה שהפסידה תוספת הוא משום תביעתה להתגרש. זהו גדר מגדרי תוספת כתובה, שהרוצה להתגרש אין לה תוספת, משום ד"אדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה".

עוד כתבנו בפסק דין מבית דיננו בתיק 1158116/2 שהתובעת גירושין בגלל מעשיו הרעים של הבעל לא איבדה תוספת כתובה. כ"כ בספר חק ומשפט (למהר"ח טולידאנו) (סימן קפה), בספר מטה יוסף (ח"ב אה"ע סימן ה) ובפד"ר (חלק א עמ' 219-221) בפס"ד מהגאון ר"א גולדשמידט זצ"ל. טעם הדבר פשוט, שלא שייך לומר "אדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה" כשהבעל הוא הגורם את הגירושין.

בעניין חובת ההוכחה הארכנו בפסק דין מבית דיננו בתיק 1224675/4, יובא כאן השייך לעניין. יסודם של דברים הוא שכיון שיש כאן ברי וברי לא ניתן להוציא מהבעל. ז"ל בפסק הדין הנ"ל:

"מסקנת הדברים היא, שאף אם יאמר אדם שחובת ההוכחה מוטלת על הבעל אף כשתבעה האשה גירושין, ולא כמ"ש לעיל אות ב', בנידון דידן – בו התעורר ספק והבעל לשעבר טוען טענת ברי – הדין הוא שפטור מתוספת כתובה."

יסודם של דברים הוא שלא ניתן להוציא ממון מהבעל כאשר הוא טוען טענת ברי, אף שביד האשה שטר כתובה.

הדברים מתחזקים ביתר שאת בנדון זה, בו יש מקום להניח שאותה ההתכתבות היא הגורם לרצון האשה בגירושין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אמנם כשם שלא ניתן להוציא מהבעל, כך לא ניתן להוציא מהאשה. ביארנו עניין זה בפסק דין מבית דינו תיק 1043798/16.

לענ"ד כיון שחובת ההוכחה על האשה שהיא זו שתבעה גירושין, יש לפסוק שהבעל לשעבר לא יחויב להעביר לידה כל סכום שהוא לדמי כתובתה.

עם זאת תוכל להותיר בידיה כל סכום שהיא מוחזקת בו מזכויותיה הפנסיוניות, הסוציאליות וכו' עד לסך של 300,000 ₪ שלפי חוות הדעת האקטוארית חויבה להעביר לבעל לשעבר.

את דעתנו על חוק יחסי ממון כתבנו בפסק דין תיק 1105762/3 זו לשוננו:

"עם חתימה אומר, כי המקרה שלפנינו אינו הראשון בו חוק שנועד להגן על נשים הופך לחרב פיפיות ופוגע בנשים."

ה. חוק יחסי ממון בין בני זוג נועד להגן על האשה

ראו בפרוטוקול הישיבה העשרים של הכנסת השביעית מיום כ"א בתשרי תש"ל (30.12.1969), שם מובהרים הדברים היטב מפי דוברים רבים.

להלן יובאו דברים שנשא שר המשפטים דאז, י.ש. שפירא, בעת הבאת חוק יחסי ממון בין בני זוג לקריאה ראשונה (עמ' 355 ואילך):

"מראשית שנות קיומה של המדינה עסקה הכנסת, בין היתר, ביחסים בין האיש לאשה, או נכון יותר בהשוואתה של האשה למעמד האיש בחיים ובמשפחה. היה זה פאתוס חברתי גדול אשר פעם בלב מנסחי חוק שיווי זכויות האשה משנת 1951."

כך הדבר חוזר חלילה שוב ושוב בדברי כל הדוברים. חלפו שנים ופערי ההשתכרות בין נשים לגברים הולכים ומצטמצמים, ולא פעם שכרה של האשה גבוה משל בעלה והיא נאלצת להעביר לידיו מחצית זכויותיה הפנסיוניות.

על מגמת צמצום הפערים בין שכר נשים וגברים ראה בדוח מצב המדינה חברה כלכלה ומדיניות 2016 (עמוד 57 ואילך).

חוק יחסי ממון הולך ונעשה ארכאי יותר ויותר. כך היא דרכו של כל חוק הבא לפגוע בדין תורה. כידוע, לפי דין תורה יש להותיר את האיש בזכויותיו ואת האשה בזכויותיה. עובדה זו הייתה נראית בעבר מפלה נשים, אולם כיום דווקא ההתעלמות מדין תורה מביאה לפגיעה בנשים וגברים כאחד.

הדרך הנכונה והמושכלת היא לחזור לדין התורה הפשוט והברור, ואת התיקון הנצרך לפרקים לעשות על ידי תביעת כתובה שאכן נועדה להגן על אשה "שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה".

אסיים ואביא מדברי כב' השופט ע' פוגלמן בבע"מ 919/15 (בענין מזונות קטינים):

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"בהזדמנות זו וטרם נעילה אציין כי ייטיב המחוקק לעשות אם ייקבע הסדר חקיקתי שיסדיר סוגיה מורכבת זו – על כל היבטיה – באופן ממצה, מקיף ומפורט."

מסקנה

לאור כל הנ"ל, ביה"ד קובע:

- א. ההתכתבות הגסה כשלעצמה אינה מהווה סיבה להפסד הכתובה.
 - ב. האשה תוכל להותיר בידיה את זכויותיה הפנסיוניות. לפי הצורך תמציא פסיקתא לחתימתנו.
 - ג. ניתן לפרסם את פסק הדין לאחר השמטת פרטים מזהים.
- הרב אליהו אריאל אדרי – אב"ד

אני מסכים למסקנות הנ"ל.

הרב אברהם חשאי – דיין

מצטרף למסקנות. נימוקים נוספים יינתנו בעתיד, בעז"ה.

הרב ישועה רטבי – דיין

ניתן ביום י"ח בסיון התשפ"ו (03/06/2026)

הרב ישועה רטבי

הרב אברהם חשאי

הרב אליהו אריאל אדרי – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה

משפחה • משפט • ומה שביניהם

WWW.GET-OVER.CO.IL